28/05/2020

Φώτης Κόντογλου: Το Πάρσιμο της Πόλης

/ Ορθόδοξες Προβολές

Ὁ σουλτᾶνος, σὰν γυρίσανε οἱ ἀπεσταλμένοι του καὶ τοῦ πήγανε τὴν ἀπόκριση τοῦ Παλαιολόγου, πὼς δὲν παραδίνει τὴν Πόλη, ἀποφάσισε μὲ κάθε τρόπο νὰ τὴν πατήσῃ.

Στὶς 24 Μαγιοῦ πρόσταξε τοὺς τελάληδες καὶ διαλαλήσανε στὸ στρατόπεδο πὼς στὶς 29 θὰ γινότανε τὸ μεγάλο γιουρούσι (ἔφοδος) ἀπὸ στεριὰ κι᾽ ἀπὸ θάλασσα.

Στὶς 26 καὶ στὶς 27 τὴ νύχτα, οἱ Τοῦρκοι ἀνάψανε τόσες φωτιὲς καὶ τόσα φανάρια, καὶ τέτοιες ἀγριοφωνὲς καὶ βουητὸ ἔβγαιναν ἀπ᾽ τὸ στρατόπεδό τους, ποὺ οἱ χριστιανοὶ νομίσανε πὼς φτάξανε πιὰ τὰ συντέλειά τους.

Τὴ Δευτέρα, στὶς 28 Μαγιοῦ, ὁ σουλτᾶνος εἶπε καὶ διαλαλήσανε νὰ τοιμασθοῦνε οἱ στρατιῶτες γιὰ τὸν μεγάλο πόλεμο, νὰ λουστοῦνε ἑφτὰ φορὲς καὶ νὰ νηστέψουνε. Τοὺς ἔβγαλε κ᾽ ἕναν λόγο καὶ τοὺς εἶπε πῶς σὰν πάρουνε τὴν Πόλη θὰ τοὺς τὴν ἀφήσῃ τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες, καὶ πῶς θὲ νἄνε δικά τους ὅ,τι βροῦνε μέσα, χρυσάφι, ἀσήμι, φορέματα, ἄντρες, παιδιὰ καὶ γυναῖκες· καὶ πὼς ὅσοι εἶνε γιὰ νὰ σκοτωθοῦνε, καθὼς γίνεται πάντα στὸν πόλεμο, αὐτοὶ δὲ μποροῦνε νὰ ξεφύγουνε, γιατὶ εἶνε γραμμένο ἀπὸ πρὶν ἀπάνω στὸ κούτελό τους, ὅπως λέγει ὁ Προφήτης· καὶ πὼς θὰ πᾶνε στὸν Παράδεισο νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε παντοτεινὰ μαζὶ μὲ τὸν

Προφήτη, καὶ νὰ κοιμοῦνται μὲ τὶς πειὸ ὄμορφες γυναῖκες. Οἱ Τοῦρκοι ἐνθουσιαστήκανε ἀπὸ τὰ λόγια του καὶ βάλανε κάτι φωνές, ποὺ πολλὲς γυναῖκες ἀποβάλανε.

Ἀπ᾽ τὸ πρωὶ εἴχανε στὸ στρατόπεδό τους μεγάλο σῦρε-φέρε. Οἱ ντελάληδες τριγυρίζανε μὲ τούμπανα καὶ μὲ ζουρνάδες καὶ λέγανε: «Γειά σας, παιδιὰ τοῦ Προφήτη, αὔριο θὰ πιάσουμε τόσους χριστιανούς, ποὺ θὰ πουλᾶμε δυὸ γιὰ ἕναν παρᾶ καὶ θὰ κάνουμε τὰ γένεια τους σκοινιὰ γιὰ νὰ δέσουμε τοὺς σκύλους μας. Τὶς γυναῖκες τους καὶ τὶς κόρες τους θὰ τὶς ἀτιμάσουμε!» Ὅλη κείνη τὴν ἡμέρα τὰ κανόνια δουλέψανε ἀκατάπαυτα, μὰ οἱ χριστιανοὶ καταφέρνανε καὶ βουλώνανε τὰ γκρεμισμένα τειχιὰ μὲ πέτρες καὶ μὲ χῶμα ἢ τὰ χτίζανε κιόλας. Πρὸς τὸ βράδυ οἱ Τοῦρκοι μεθύσανε καὶ κάνανε σὰν τρελλοί. Ἀνάψανε μεγάλες φωτιὲς στὴ στεριὰ κι᾽ ἀμέτρητα φανάρια στὰ καράβια, κ᾽ ἡ ἀναλαμπὴ ἔπεφτε ἴσαμε πέρα ἀπάνω στὴ στεριὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ζουρνάδες καὶ τουμπελέκια χαλούσανε τὸν κόσμο, ντερβισάδες χορεύανε, πῶλεγες πὼς ἄνοιξε ἡ γῆ καὶ βγήκανε οἱ δαιμόνοι.

Οἱ Χριστιανοὶ εἴχανε πέσει στὴν προσευχή. Μέρα νύχτα οἱ ἐκκλησιὲς ἤτανε γεμάτες κόσμο, τὸ πειὸ πολὺ γυναῖκες, κοπέλλες καὶ γρηὲς ἀλαλιασμένες, ποὺ λέγανε πῶς ἤτανε διάβολοι μεταμορφωμένοι οἱ ἄγριοι αὐτοὶ ἀνθρῶποι ποὺ διψούσανε τὸ αἷμα τους. Ὁ κόσμος πίστευε πειὰ πὼς ἔφταξε ἡ μέρα ποὺ θὰ κουρσεύανε οἱ Τοῦρκοι τὴν Πόλη, καὶ νὰ γίνουνε ὅσα προφήτεψε ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος, ποὺ τὸν βλέπανε στ᾽ ἄγαλμα καβαλλάρη κοντὰ στὴν Ἁγια-Σοφιὰ κ᾽ ἔδειχνε μὲ τὸ χέρι κατὰ τὴν Ἀνατολή, σημεῖο πῶς ἀπὸ κεῖ θἄρθῃ ὁ Τοῦρκος ποὺ θὰ πάρῃ τὴν Πόλη. Κι᾽ ἄλλη προφητεία ἔλεγε πώς, σὰν βασιλέψῃ ἕνας βασιλιᾶς, ποὺ θὰ λένε Ἑλένη τὴ μητέρα του, στὶς μέρες του θὰ σκλαβωθῇ ἡ Πόλη. Κι ἄλλη τρίτη προφητεία πῶλεγε, πὼς ἅμα δείξῃ σημεῖο τὸ φεγγάρι στὸν οὐρανό, σὲ λίγες μέρες ἡ Πόλη θὰ χαλαστῇ. Λοιπὸν καὶ τὰ τρία αὐτὰ σημάδια εἴχανε ξεδιαλυθῆ. Γιατὶ καὶ τὸ βασιλέα τὸν λέγανε Κωνσταντῖνο κ᾽ εἶχε μητέρα Ἑλένη, μὰ καὶ τὸ φεγγάρι εἶχε δείξει σημεῖο. Στὶς 22 Μαγιοῦ, τὴν πρώτη ὥρα τῆς νύχτας, τὸ φεγγάρι, ἀντὶ νἄβγῃ στρογγυλό, βγῆκε σὰν δρεπάνι καὶ στάθηκε ἔτσι ἴσαμε τρεῖς ὧρες μέσα στὸν οὐρανό, ποὺ ἤτανε καθαρὸς σὰν κρούσταλλο. Ὕστερα λίγο λίγο γιόμισε ὁ γύρος του καὶ στὶς ἕξη ὧρες τῆς νύχτας εἶχε γίνει ὁλοστρόγγυλο. Αὐτὸ τὸ σημεῖο εἰδοποίησε τὸν Παλαιολόγο, πὼς ἤγγικε τὸ τέλος τῆς βασιλείας του. Οἱ Χριστιανοί, σὰν τὤδανε, κόπηκε τὸ αἷμα τους.

Ὁ βασιλιᾶς πρόσταξε νὰ κάνουνε λιτανεία καὶ βγάλανε τὶς εἰκόνες καὶ μπροστὰ πηγαίνανε οἱ δεσποτάδες, οἱ παπάδες κ οἱ καλογέροι κι ἀπὸ πίσω ὅσος κόσμος δὲν ἤτανε στὶς πόστες, κι᾽ ὅλοι λέγανε «Κύριε ἐλέησον!»

Τὴ Δευτέρα τὸ βράδυ συναχτήκανε οἱ πολεμάρχοι, οἱ στρατιῶτες κι᾽ ὅλος ὁ λαὸς καὶ τοὺς μίλησε ὁ βασιλιὰς νὰ μὴ χάσουνε τὴν ἐλπίδα τους στὸ Θεὸ καὶ στὴν

Παναγιά. Τὰ λόγια του μᾶς τὰ κράτησε ὁ φίλος του ὁ Φραντζῆς, κ᾽ εἶνε σὰν συναξάρι: «Ὑμεῖς, εὐγενέστατοι ἄρχοντες κ᾽ ἐκλαμπρότατοι Δήμαρχοι καὶ γενναιότατοι συστρατιῶται καὶ πᾶς ὁ πιστὸς καὶ τίμιος λαός. Εἰξεύρετε, ὅτι ἐφθασεν ἡ ὥρα καὶ ὁ ἐχθρὸς τῆς πίστεως ἡμῶν θέλει στενοχωρήσει ἡμᾶς μετὰ πάσης τέχνης καὶ μηχανῆς, (... Ἔχω παραλείψει ἀνάμεσα ...) ὅπως, εἰ δυνατόν, ὡς ὄφις ἐκχύσῃ τὸ φαρμάκιον καὶ ὡς λέων ἀνήμερος καταπίῃ ἡμᾶς. Διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ, στῆτε ἀνδρείως. Ἰδού, σᾶς παραδίδω τὴν ἐκλαμπροτάτην καὶ περίφημον ταύτην Πόλιν, τὴν πατρίδα ἡμῶν καὶ βασιλεύουσαν τῶν πόλεων! Αὐτὸς ὁ ἁλιτήριος Ἀμηρᾶς πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἄγει σήμερον ἀφοῦ, ἐλθών, μᾶς ἠπείλησε. Τώρα δέ, ἀδελφοί, μὴ δειλιάσετε. Ἡμεῖς γὰρ πᾶσαν ἐλπίδα εἰς τὴν ἄμαχον δόξαν ἀνεθέμεθα, ἐκεῖνοι δὲ εἰς τὰ ὅπλα. Διό, συστρατιῶται, γίνεσθε ἕτοιμοι καὶ μεγαλόψυχοι διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ. Μιμήθητε τούς ποτε τῶν Καρχηδονίων ἐλέφαντας, οἵτινες τοσοῦτον πλῆθος ἵππων Ρωμαίων διὰ μόνης της θέας καὶ τῆς φωνῆς αὐτῶν ἐξεδίωξαν. Ἐὰν δὲ τὰ ἄλογα ζῶα ἐδίωξαν τοὺς ἐχθρούς, πόσον μᾶλλον ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα κύριοι τῶν ἀλόγων ζώων καὶ ἀγωνιζόμεθα πρὸς χείρονας καὶ αὐτῶν τῶν ἄλογων ζώων. Αἱ ρομφαῖαί σας καὶ τὰ τόξα σας καὶ τὰ ἀκόντια ἂς ριφθῶσι κατ᾽ αὐτῶν, οὐχὶ ὡς κατ᾽ ἀνθρώπων, ἀλλ᾽ ὡς κατ᾽ ἀγρίων χοίρων, διὰ νὰ γνωρίσωσιν οἱ ἀσεβεῖς ὅτι μάχονται πρὸς τοὺς κυρίους καὶ αὐθέντας αὐτῶν, πρὸς τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων.»

Πολὺ μεγάλο παράπονο ἔχουν τὰ λόγια, ποὺ λέγει γιὰ τὴν Παναγιὰ καὶ γιὰ τὴν Πόλη, τὴν ἀγαπημένη της πολιτεία. Θαρρεῖς πῶς μοιρολογᾷ τὴν κόρη του: «Τὸ καταφύγιον τῶν Χριστιανῶν· ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ χαρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων· τὸ καύχημα πάντων ὅσοι ζῶσιν ὑπὸ τὴν ἡλίου Ἀνατολήν. Ζητεῖ δὲ (ὁ Ἀμηρᾶς) πῶς νὰ εὕρῃ καιρὸν νὰ ἀφανίσῃ ὡς ρόδον τοῦ ἀγροῦ τὴν ποτὲ περιφανῆ καὶ ἀνθίζουσαν ταύτην τῶν πόλεων βασιλεύουσαν.»

Ὕστερα γυρίζει καὶ λέγει στοὺς Βενετσάνους, ποὺ στεκόντανε στὰ δεξιά του: «Ἐνετοὶ εὐγενεῖς, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ἐν Χριστῷ, ἄνδρες ἰσχυροί! Τὴν σήμερον παρακαλῶ νὰ ὑπερασπισθῆτε μεθ᾽ ὅλης τῆς ψυχῆς σας τὴν πόλιν ταύτην, γνωρίζοντες, ὅτι δευτέραν πατρίδα καὶ μητέρα ἔχετε αἰωνίως.»

Στὸ τέλος γυρίζει καὶ λέγει σ ὅλο τὸ λαό: «Καιρὸν δὲν ἔχω νὰ σᾶς εἴπω περισσότερα. Ἰδοὺ τὸ τεταπεινωμένον μου τοῦτο σκῆπτρον εἰς τὰς χεῖρας πάντων ὑμῶν ἀνατίθημι. Φυλάξατέ το μετ᾽ εὐνοίας! Πολὺ δὲ παρακαλῶ ὑμᾶς νὰ δείξητε τὴν πρέπουσαν εὐπείθειαν...»

Ὁ βασιλιὰς ἔκλαιγε, ἔκλαιγε κι᾽ ὁ λαὸς καὶ φώναξε: «Ἂς πεθάνουμε γιὰ τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ καὶ γιὰ τὴν πατρίδα μας!» Ἀγκαλιαζόντανε καὶ συγχωρνιόντανε. Ὕστερα τραβήξανε στὴν Ἁγια-Σοφιά. Κόσμος, παλαβωμένος ἀπ᾽ τὸ φόβο, τὴν εἶχε

γιομίσει κ᾽ οἱ καμάρες ἀντιλαλούσανε ἀπὸ τὸ θρῆνο. Οἱ γυναῖκες κλαίγανε σιγανά, τὰ παιδιὰ ξεφωνίζανε κι᾽ ὅλοι τρέμανε σὰν τὰ καλάμια. Ποιὰ καρδιὰ δὲ θὰ ράγιζε! «Εἰ καὶ ἀπὸ ξύλον ἄνθρωπος ἦ ἐκ πέτρας ἦν, οὐκ ἐδύνατο μὴ θρηνῆσαι.» Οἱ διάκοι λέγανε μπροστὰ στὴν Ἅγια Πόρτα τὰ Εἰρηνικά, μὰ ἡ ὀχλοβοὴ δὲν ἄφηνε ν᾽ ἀκουστῇ ἡ φωνή τους. Σὰν ἀρχίσανε οἱ ψαλτάδες, τὸ Κοινωνικὸ «Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀλληλούϊα», ὁ βασιλιὰς τράβηξε κατὰ τὸ τέμπλο, ντυμένος μὲ τὰ τριμμένα ροῦχα του, δακρυσμένος, μαραζωμένος, μὲ γένεια καὶ μαλλιὰ ἀχτένιστα σὰν βαρυποινίτης, κ᾽ ἔπεσε στὰ γόνατα μπροστὰ στὰ εἰκονίσματα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγιᾶς μ᾽ ἀναστεναγμούς, μουρμουρίζοντας: «Ἐκύκλωσαν αἱ τοῦ βίου μὲ ζάλαι ὥς περ μέλισσαι κηρίον, Παρθένε, καὶ τὴν ἐμὴν κατασχοῦσαι καρδίαν κατατιτρώσκουσι βέλει τῶν θλίψεων.» Καὶ σὰν ἐβγῆκε ὁ Πατριάρχης μὲ τὸ ποτήρι, πῆγε καὶ μετάλαβε κ᾽ ὕστερα γύρισε κατὰ τὸ λαὸ κ᾽ εἶπε: «Χριστιανοί, συγχωρῆστε τὶς ἁμαρτίες μου, κι᾽ ὁ Θεὸς ἂς συγχωρέσῃ τὶς δικές σας!» Κι᾽ ὁ κόσμος μὲ μιὰ φωνὴ φώναξε: «Συγχωρεμένος!» Μέσα στ᾽ Ἅγιο Βῆμα ὁ Πατριάρχης, σκυμμένος ἀπάνω στὰ τίμια δῶρα, μνημόνευε: «Μνήσθητι, Κύριε, τῆς πόλεως, ἐν ᾗ παροικοῦμεν, καὶ πάσης πόλεως καὶ χώρας, καὶ τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς. Μνήσθητι, Κύριε, πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσούντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων. Μνήσθητι, Κύριε, τῶν μεμνημένων τῶν πενήτων, καὶ ἐπὶ πάντας ἡμᾶς τὰ ἐλέη σου ἐξαπόστειλον.»

Σὰν τελείωσε ἡ λειτουργία, ἤτανε νύχτα. Ὁ βασιλιὰς πῆγε στὸ παλάτι καὶ κάθησε λίγη ὥρα γιὰ νὰ συγχωρεθῇ μὲ τοὺς δικούς του καὶ μὲ τοὺς ὑπηρέτες του. «Ἐν τῇδε τῇ ὥρᾳ τίς διηγήσεται τοὺς τότε κλαυθμοὺς καὶ θρήνους, τοὺς ἐν τῷ παλατίῳ;» Καὶ σὰν τοὺς ἀποχαιρέτισε, καβαλλίκεψε τ᾽ ἀλογό του μαζὶ μὲ τὴ συνοδεία του καὶ ἐπιθεώρησε τὸ κάστρο γιὰ νὰ δῇ ἂν εἶνε στὸν τόπο του ὁ καθένας. Ὅλοι βρισκόντανε στὶς πόστες τους, κ᾽ οἱ πόρτες ἤτανε καλὰ ἀμπαρωμένες. Φτάνοντας στὴν πόρτα Καλιγαρία, ἀνέβηκε μοναχὸς ἀπάνω στὸ κάστρο, ἔχοντας μαζί του τὸ Φραντζῆ, τὸν μπιστεμένο φίλο του, κι᾽ ἀκούσανε ἀπ᾽ ὄξω βουὴ καὶ φωνὲς πολλές, κ᾽ οἱ φύλακες τοὺς εἴπανε πῶς ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ νύχτωσε οἱ Τοῦρκοι ἔτσι βουΐζανε, γιατὶ κουβαλούσανε κοντὰ στὸ κάστρο τὶς μηχανὲς καὶ τὶς σκάλες. Τὴν ὥρα, ποὺ φώναξε πρώτη φορὰ ὁ κόκκορας, ἔφταξε ὁ βασιλιὰς στὴν πόρτα τοῦ Ἁγίου Ῥωμανοῦ.

Στὸ δεύτερο λάλημα τοῦ πετεινοῦ ἄρχισε ὁ πόλεμος. Οἱ Τοῦρκοι ξαμολυθήκανε ἀπὸ παντοῦ σὰν ἄγρια βουβάλια, βγάζοντας ἀφροὺς ἀπ᾽ τὰ στόματά τους. Τέτοιο οὔρλιασμα καὶ ποδοβολητὸ ἔβγαινε ἀπὸ κεῖνο τ᾽ ἀμέτρητο κοπάδι καὶ τόσο πατιρντὶ κάνανε τὰ τούμπανα, οἱ ζουρνάδες κ᾽ οἱ ντερβισάδες, π᾽ ἀντιλαλήσανε ὁλοτρόγυρα τὰ βουνά, σὰ νὰ γκρεμνιζόντανε. Τοῦτοι, ποὺ κάνανε τὸ πρῶτο ρεσάλτο, ἤτανε οἱ πειὸ πολλοὶ χριστιανοί, ποὺ δουλεύανε στὸ σουλτάνο μὲ τὸ στανιό, καὶ τοὺς ἔρριξε πρώτους στὴ φωτιά, γιὰ νὰ πάρουνε ὅλη τὴ μπόρα.

Κουβαλούσανε σκάλες ἀναρίθμητες καὶ τὶς ἀκουμπούσανε στὸν τοῖχο, μὰ οἱ Ἕλληνες τοὺς γκρεμνίζανε καὶ ρίχνανε μεγάλες πέτρες ἀπὸ πάνω τους καὶ τοὺς σκοτώνανε. Τὸ χαντάκι γιόμισε σκοτωμένους καὶ λαβωμένους. Ὅσοι γλυτώνανε, θέλανε νὰ στρίψουνε πίσω, μὰ οἱ γενιτσάροι τοὺς λιανίζανε μὲ τὰ γιαταγάνια, ὅπου, βλέποντας πῶς κ᾽ ἔτσι κι ἀλλοιῶς θὰ πεθαίνανε, γυρίζανε καὶ πολεμούσανε. Στὸ μεταξὺ ἄρχισε νὰ γλυκοχαράζῃ καὶ νὰ σβύνουνε τἄστρα ἕνα ἕνα.

Σὰν τσακισθήκανε τοῦτοι οἱ πρῶτοι, χυμήξανε ἄλλοι πειὸ λυσσασμένοι, σὰν τὰ πεινασμένα λιοντάρια ποὺ πέφτουνε ἀπάνω σε λάφια.

Κι᾽ αὐτοὶ στεριώσανε πλῆθος σκάλες κι᾽ ἀνεβαίνανε ἀπάνω μ᾽ ἀλαλαγμὸ πολύν. Μὰ πάλι οἱ χριστιανοὶ τοὺς γκρεμνίσανε καὶ μὲ τὶς σαγίτες καὶ μὲ τὰ μικρὰ κανόνια ποὖχανε, σκοτώσανε τόσους Τούρκους, ποὺ στοιβαστήκανε ὁ ἕνας ἀπὰ στὸν ἄλλον σὰν σακκιά. Δὲν προφτάξανε νὰ φχαριστήσουνε τὸ Θεὸ κ᾽ ἔπεσε ἀπάνω στὸ κάστρο τρίτο κοπάδι, τὸ πειὸ μανιασμένο μὲ φωνὲς φοβερὲς καὶ μὲ τούμπανα, κατὰ τὰ συνηθισμένα. Αὐτοὶ ἤτανε τ᾽ ἄνθος, οἱ διαλεχτοὶ τοῦ σουλτάνου, οἱ γενιτσάροι, οἱ σουμπασίδες καὶ τέλος οἱ πειὸ ἀντρειωμένοι Τοῦρκοι. Μ᾽ ὅλο ποὺ οἱ Ἕλληνες ἤτανε τσακισμένοι ἀπ᾽ τὴν κούραση, μπορέσανε καὶ βαστάξανε καὶ τούτη τὴ φορά. Κάψανε τὶς μηχανές, τσακίσανε τὶς ἀνεμόσκαλες, μ᾽ ἕναν λόγο τέτοιο φονικὸ κάνανε, ποὺ γιὰ μιὰ στιγμὴ οἱ Τοῦρκοι δειλιάσανε καὶ λίγο ἔλειψε νὰ γυρίσουνε τὶς πλάτες. Μὰ ὁ σουλτὰν Μεμέτης ἔπεσε ὁ ἴδιος ἀπάνω τους μὲ τὸ γιαταγάνι στὸ χέρι, κι᾽ ἄλλους ἔσφαξε, ἄλλους πλήγωνε. Τὸ ἴδιο κάνανε κ᾽ οἱ ἀξιωματικοί του μὲ τὰ καμουτσιὰ καὶ μὲ μεγάλες φωνές, σὰ νὰ σαλαγούσανε κανένα κοπάδι καμῆλες. Οἱ ζεμπέκηδες βγάλανε πάλι μιὰ φωνὴ ἴσαμε τὸν οὐρανό, δίνοντας κουράγιο ὁ ἕνας στὸν ἄλλο κι᾽ ὠρμήσανε ἀπάνου στὸν τοῖχο. Οἱ πειὸ ἄφοβοι κ᾽ οἱ πειὸ δυνατοὶ ἀνεβαίνανε ὁ ἕνας ἀπάνω στοὺς ὤμους τ᾽ ἀλλουνοῦ κ᾽ ἔτσι κάνανε σκάλες καὶ φτάνανε ἴσαμε τὸ φρύδι τοῦ τοίχου, πῶξωνε τὸ μεγάλο κάστρο ἀπ᾽ ἔξω, καὶ ποὺ ἤτανε χαμηλότερο. Κι᾽ ἅμα βρεθήκανε κάμποσοι ἀνεβασμένοι ἐκεῖ ἀπάνω, γίνηκε πόλεμος σκληρὸς καὶ σκοτωμὸς ἀλύπητος κι᾽ ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές. Οἱ Ρωμιοὶ ἀρχίσανε νὰ παραδίνουνε. Τότε ὅμως ὁ Θεόφιλος Παλαιολόγος κι᾽ ὁ Δημήτρης Κατακουζηνὸς ὠρμήσανε καὶ γκρεμνίσανε τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς σκοτώσανε. Ὁ βασιλιᾶς ἔτρεξε πρὸς αὐτὸ τὸ μέρος κ᾽ ἐπίασε καὶ φώναξε γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ καρδιά: «Ἀδέρφια μου, βαστᾶτε γερά, γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ! Βλέπω πῶς οἱ ὀχτροὶ δειλιάζουνε καὶ διασκορπίζουνται, γιατὶ δὲν ἔρχουνται μὲ τάξη, ὅπως συνηθίζουνε!»

Τότες ἀρχίσανε νὰ χτυπᾶνε οἱ καμπάνες σ᾽ ὅλη τὴν πολιτεία. Θρῆνος καὶ κλαυθμὸς ἔβγαινε ἀπὸ παντοῦ. Οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ εἴχανε γίνει σὰν κερένια ἀπὸ τὸ φόβο τους, ὅσο ἀκούγανε ἐκεῖνες τὶς φωνές, ποὺ δὲ βγαίνανε ἀπὸ λαρύγγια ἀνθρώπινα, μὰ ἀπὸ θηρία. Ἄντρες καὶ γυναῖκες ἤτανε γονατιστοὶ καὶ κλαίγανε καὶ

παρακαλούσανε τὸ Θεὸ νὰ τοὺς λυπηθῇ.

Στὸ μεταξὺ οἱ Τοῦρκοι πολεμούσανε μὲ τὴν ἴδια καὶ περισσότερη μανία. Ὁ μεγάλος τράκος γινότανε κοντὰ στὴν πόρτα τοῦ Ῥωμανοῦ, ποὺ βρισκότανε ὁ Παλαιολόγος, καὶ ρίχνανε σαγίτες ἀμέτρητες σὰν τὸν ἄμμο τῆς θάλασσας καὶ κάμποσες μπάλλες μὲ τὰ κανόνια. Τὸ μεγάλο κανόνι, ποὺ τὸ λένε χωνεία οἱ παλιοὶ ἱστορικοί, σφεντόνιζε κάθε τόσο κι᾽ ἀπὸ μιὰ κοτρώνα ποὖχε βάρος διακόσες λίτρες. Ὁ Βενετσάνος Νικολὸς Μπάρμπαρος λέγει πὼς οἱ μπάλλες κ᾽ οἱ πέτρες κ᾽ οἱ σαγίτες, ποὖχανε πέσει μέσα στὴ χαμηλὴ μάντρα τοῦ κάστρου, ἤτανε νὰ φορτώσῃς ἀπάνου ἀπὸ ὀγδόντα καμήλια, κ᾽ ὅσες εἴχανε πέσει μέσα στὸ χαντάκι ἤτανε γιὰ νὰ φορτώσῃς ἴσαμε εἴκοσι καμήλια. Μιὰ ἀπ᾽ αὐτὲς τὶς μπάλλες ἄνοιξε μιὰ σκισμάδα στὴ μάντρα τοῦ χαμηλοῦ κάστρου καὶ σήκωσε τέτοιον καπνὸ καὶ τέτοιο χῶμα, ποὺ δὲ φαινότανε τίποτα. Οἱ Τοῦρκοι, βοηθούμενοι ἀπ᾽ τὸν καπνό, μπήκανε στὸ μικρὸ κάστρο ἴσαμε καμμιὰ τρακοσαριά, μὰ οἱ Χριστιανοὶ γλήγορα τοὺς διώξανε καὶ κόψανε τοὺς πειὸ πολλούς. Αὐτὸ δυνάμωσε γιὰ λίγο τὴν καρδιά τους. Μὰ σὲ λίγο ξαναμπήκανε πάλι οἱ Τοῦρκοι, καὶ τούτη τὴ φορὰ γιόμισε ὁ τόπος, ἀπάν᾽ ἀπὸ τριάντα χιλιάδες. Ἤτανε μεθυσμένοι ἀπ᾽ τὸ αἷμα, κι᾽ ἀνεβαίνανε ποδοπατώντας καὶ σπρώχνοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον σὰν ἀγριοκάτσικα. Βγάζανε τέτοια γαυγίσματα, πῶλεγες πῶς εἶνε ἡ κόλαση. Κι᾽ ἀφοῦ σκοτωθήκανε πολὺ πλῆθος, κρατήσανε τὸ μικρὸ τὸ κάστρο καὶ σὲ λίγο εἴχανε ἔμπει μέσα στὴν πρώτη μάντρα περισσότεροι ἀπὸ ἑβδομήντα χιλιάδες. Οἱ σκοτωμένοι κειτόντανε κουβάρες σὰν σακκιά.

Ἀπάνω σ᾽ αὐτὰ πληγώθηκε στὸ ποδάρι ὁ στρατηγὸς Γιουστινιάνης. Μὲ μιᾶς μαθεύτηκε τούτη ἡ δυστυχία ἀπὸ τὴν μιὰ ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη κι᾽ ὅλοι μαραθήκανε. Ὁ βασιλιᾶς ἔφταξε, καὶ βλέποντας τοὺς στρατιῶτες φοβισμένους καὶ τὸ Γιουστινιανὸ νἄνε σαστισμένος καὶ νὰ θέλῃ νὰ τραβηχτῇ ἀπ᾽ τὸ κάστρο, τοῦ λέγει: «Ἀδερφέ μου, τί κάνεις; γύρισε πίσω στὴν πόστα σου γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ· ἡ λαβωματιά σου δὲν εἶνε βαρειά. Ἀπάνω σε τούτη τὴ στιγμὴ μᾶς ἀφήνεις πῶχουμε περισσότερο τὴν ἀνάγκη σου; στὰ χέρια τὰ δικά σου κρέμεται ἡ Κωνσταντινούπολη!» Μὰ ὁ Γιουστινιανός, ποὺ στάθηκε πάντα παλληκάρι, εἶχε πάθει μεγάλη ταραχὴ κ᾽ ἔφυγε. Πέρασε στὸ Γαλατᾶ καὶ κεῖ πέρα πέθανε σὲ λίγες μέρες.

Οἱ Τοῦρκοι καταλάβανε πὼς κάτι ἔτρεχε στὸ μέρος τῶν Γραικῶν καὶ πήρανε τὰ μπρός. Τότες ἕνας γενίτσαρος φοβερός, Χασάνης Λουπαδίτης λεγόμενος, πήδηξε πρῶτος ἀπάνω στὸ μεγάλο κάστρο, βαστώντας μὲ τόνα χέρι τὸ σκουτάρι του (ἀσπίδα) ἀπάν᾽ ἀπὸ τὸ κεφάλι του κι᾽ ἀπὸ τἄλλο τὸ σπαθί του. Ἀπὸ πίσω του σκαλώσανε εὐθὺς καμμιὰ τριανταριὰ σύντροφοί του. Οἱ Χριστιανοὶ γκρεμνίσανε τοὺς μισοὺς κι᾽ ὁ ἴδιος ὁ Χασάνης ἔπεσε χάμω, βαρεμένος ἀπὸ τὶς πέτρες, ποὺ

ρίχνανε βροχὴ οἱ Γραικοί. Μ᾽ ὅλα ταῦτα πάλι ξανασηκώθηκε ἀπάνω στὸ γόνατό του καὶ πολέμαγε. Μὰ τοὔπεσε τὸ σκουτάρι κ᾽ εὐθὺς γιόμισε τὸ κορμί του ἀπὸ σαγίτες καὶ ξεψύχησε. Ὡς νὰ σκοτωθῆ αὐτός, εἶχανε ἀνεβῆ πολλοὶ Τοῦρκοι στὸ μεγάλο κάστρο. Μέσα στὴν ὀχλοβοὴ κάποιοι ἀπὸ δαύτους κατεβήκανε ἀπὸ μέσα καὶ βγάλανε τὶς ἀμπάρες. Τότες ἀκουστήκανε ἀπὸ παντοῦ φωνὲς φοβερές: «Ἡ Πόλη πατήθηκε!» Ὁ κόσμος ἔτρεχε στὴ θάλασσα νὰ γλυτώσῃ.

Κείνη τὴν ὥρα ἔβγαινε ὁ ἥλιος. Οἱ Τοῦρκοι μπαίνανε σὰν ποτάμι ἀφρισμένο ἀπὸ τὰ κάστρα κι᾽ ἀπὸ τὴν πόρτα. Οἱ Χριστιανοὶ ἀπελπισμένοι πέφτανε μὲ σφαλιχτὰ μάτια ἀπάνω τους, κ᾽ ἔγινε τέτοιος σκοτωμός, ποὺ τὸ αἷμα ἔτρεχε νὰ κολυμπήσῃ δαμάλι. Ὁ βασιλέας, παραμιλώντας ἀπ᾽ τὴν ἀπελπισιά του, χύμηξε στὴν πόρτα μὲ τὰ παλληκάρια του κ᾽ ἔπεσε μέσα στὸ πειὸ πηχτὸ τουρκομάνι, βαρώντας μὲ τὸ σπαθί του. Ὁ Δὸν Φραγκίσκος ὁ Τολεδάνος, πῶλαχε νἆνε στὸ δεξί του χέρι, ἔχασε τὸ σπαθί του καὶ χύθηκε καὶ ξέσκιζε τοὺς Τούρκους μὲ τὰ νύχια καὶ μὲ τὰ δόντια. Ὁ Θεόφιλος Παλαιολόγος, βλέποντας ματωμένο τὸ βασιλέα, ἔβαλε μιὰ φωνὴ κ᾽ ἔκραξε κλαίγοντας: «Θέλω ν᾽ ἀποθάνω κι᾽ ὄχι νὰ ζήσω!» Ὁ Γιάννης ὁ Δαλμάτης κι᾽ ἄλλοι πολλοὶ ἐκεῖ βουλιάξανε καὶ χαθήκανε. Ὁ βασιλιὰς βλέποντας πὼς ἀπόμεινε μονάχος ζωντανός, φώναξε: «Δὲν ὑπάρχει Χριστιανὸς νὰ κόψῃ τὸ κεφάλι μου!» Τὴν ἴδια τὴν στιγμὴ τὸν βαρέσανε δυὸ Τοῦρκοι, ὁ ἕνας στὸ πρόσωπο κι᾽ ὁ ἄλλος στὸν ὦμο. Τὸ κορμί του κύλησε κι᾽ ἀνακατεύτηκε μέσα στὸ σωρὸ πῶφραξε τὴν πόρτα.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ – ΤΟ ΠΑΡΣΙΜΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ